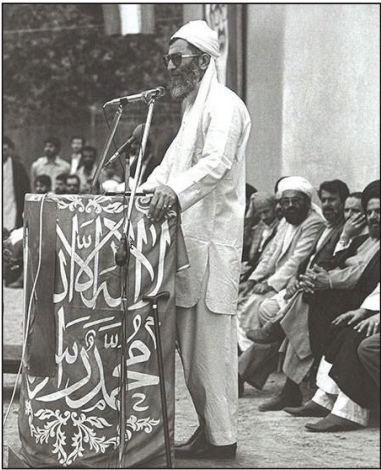

ناشنیده‌هایی از چگونگی نام گذاری هفته وحدت

شاید جالب باشد که بدانیم ایده نام گذاری هفته ای به نام «وحدت»، مربوط به دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران نیست. این نام گذاری پیش از انقلاب نیز در سیستان و بلوچستان اجرا شده است؛ زمانی که حضرت آیت ا... خامنه ای در ایرانشهر روزگار تبعید خود را سپری می کردند. به گزارش پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری، روایت این نام گذاری از اسنخا ن رهبر انقلاب اسلامی بخوانیم: شکل گیری اولین هفته وحدت در دوران تبعیدی یکی از ابزارهای همیشه مورد استفاده دشمنان ملت های مسلمان برای اختلاف، مسئله اختلافات مذهبی، شیعه و سنی و از این قبیل بوده. دعوا در دست کنند، اختلاف ایجاد کنند، برادران را به جان هم بیندازند، اختلافات را بزرگ کنند، بر جسته کنند، موارد اشتراک و اتحاد را ضعیف کنند، کمرنگ کنند، یک چیز کوچک را بزرگ کنند، بر جسته کنند؛ این همه نقاط اشتراک را که بین برادران سنی و شیعه هست، کوچک کنند، ضعیف کنند؛ این کاری است که داریم انجام گرفته است، الان هم دارد انجام می گیرد. جمهوری اسلامی از اولین روز در مقابل این توطئه ایستاده است؛ علت هم این است که ما ملاحظه کسی را نمی کنیم؛ این عقیده ماست. قبل از این که نظام اسلامی تشکیل بشود، برادران ما، بزرگان نهضت، بزرگان مبارزه انقلابی در آن روز – که هنوز خبری از حکومت اسلامی و جمهوری اسلامی نبود – در جهت وحدت شیعه و سنی تلاش می کردند. من خودم در بلوچستان تبعید بودم. از آن زمان تا حالا با علمای سنی حنفی شهرهای بلوچستان – ایرانشهر و چابهار و سراوان و زاهدان – با آن هاب های که بمحمدا... زنده هستند، رفیقیم، نزدیکم و صمیمی هستیم. من آن جاتبعیدی بودم، دستگاه ها نمی خواستند بگذارند تلاشی از سوی ما انجام بگیرد؛ اما در عین حال ما گفتیم بایب د کاری کنیم که یک نشانه ای از اتحاد شیعه و سنی را در این شهر نشان بدهیم؛ که این مسئله هفته وحدت – ولادت نبی اکرم (ص) در دوازدهم ربیع الاول به روایت اهل سنت و در هفدهم ربیع الاول به روایت شیعه – آن روز به ذهن ما رسید و در ایرانشهر آن را عمل کردیم؛ یعنی از دوازدهم تا هفدهم جشن گرفتیم. این یک فکر عمیقی بوده است، مال امروز و دیروز نیست. (۱۳۹۰/۷/۲۵) فکر وحدت اسلامی یک فکر زودگذر نیست بلکه وحدت اسلامی یک فکر زودگذر تازه یا نیست، بلکه از اعماق دل ما می جوشد. سنی برای خود سنی است، شیعه هم برای خود شیعه است، هر کدام عقاید و مناسکی را دارند و هیچ کدام دیگری را مجبور نمی کند که مثل من وضو بگیرد یا اعمال دیگر را مثل من انجام بده. حقیقت این است که هر دوی به خدا تکیه دارند، واحد، قیله واحد، پیامبر واحد، اهداف و ارزش های واحد و به اسلام واحد معتقدند. چرا این هارافروش کنیم؟! من در همان روز هایی که تبعید بودم – آقای مولوی قمر الدینی این جاست – پیغام دادم، خودم به مسجد ایشان رفتم و گفتم بایب د این یک هفته میان هفده ربیع – که ما شیعه ها هفده ربیع را روز ولادت پیغمبر (ص) می گیریم و جشن می گیریم – و دوازده ربیع را – که شما سنی ها روز ولادت پیامبر (ص) می دانید – جشن بگیریم. ما بگیریم، شما هم بگیرید. ایشان هم قبول کرد. اتفاقاً در همان روز های اول و دوم در ایرانشهر سیل آمد و بساط همه چیز را به هم زد و ما در کار امداد مردم افتادیم و نتوانستیم کاری انجام دهیم. به این چیزها توجه داشته باشید، خوب؛ طبیعی است که هر کسی بر ای عقاید خود احترام ارزش قائل است. اما اگر زیده عقیده خود احترام می گذارد، مگر مستلزم این است که به عقیده عمرو اهانت کند؟! یا اگر عمرو به عقیده خود احترام می گذارد، مگر مستلزم این است که به زیده اهانت کند؟! چرا؟! دشمن همین را می خواهد و این آتش عجبی است اگر مشتعل شود. الان شما ببینید در همین همسایگی این مرز ما، دست هایی اختلاف و تفرقه بین شیعه و سنی را تحریک می کنند. سر همین اختلافات، همدیگر را کافورافس و فلان می دانند و می کشند. این است که من تأکید می کنم و این نکته اساسی است. بله؛ از دوستان و علمای عزیز خیلی متشکرم که تلاش کردند؛ اما این تلاش را تعمیق کنید و به دوستی ها عمق ببخشید؛ هر کدام هم در مذهب خود پایدار و ثابت قدم بمانید. بحث علمی و فکری و غیره هم به جای خود محفوظ، خیلی خوب است و مانعی هم ندارد. اما مراقب اختلاف باشید؛ مراقب مردم باشید؛ مراقب دست دشمن باشید. (۱۳۸۱/۱۲/۲۲)

پرونده ویژه روزنامه خراسان به مناسبت آغاز هفته وحدت

وحدت اسلامی واجب شرعی امت محمد (ص)

در گفت وگو با حجت الاسلام احمد مبلغی، عضو مجلس خبرگان، دکتر محمد علی آذر شب استاد دانشگاه تهران و حجت الاسلام دکتر مهدی فرمانیان، استاد دانشگاه مذاهب اسلامی به بررسی لوازم تقویت وحدت اسلامی و راهکار های دستیابی به آن ها پرداخته ایم

جواد نوائیان رودسری – احیای اندیشه وحدت اسلامی در پی مجاهدت های بزرگانی مانند سید جمال الدین اسدآبادی و شاگردان او در دوره معاصر شکل گرفت و با همت بزرگانی همچون آیت ا... العظمی بروجردی و شیخ محمود شلتوت تداوم پیدا کرد و با تلاش های بی وقفه امام خمینی (ره) و حضرت آیت ا... خامنه ای به اوج خود رسید. هر چند که ابزار استعمار برای جلوگیری از شکل گرفتن وحدت اسلامی قوی است و در هر دور های، شعیدهای متفاوت را برای ایجاد مانع در مسیر این واجب شرعی رومی کند، اما امید را نباید از دل زدود و باید به تحقق این آرمان بزرگ، امیدوار بود. امروز، طبق منابع اهل سنت، سالروز ولادت رسول مکرّم اسلام، حضرت محمد مصطفی (ص) و سرآغاز هفته ای است که با نام زیبایی «وحدت» مزین شده. شاید مهم ترین دغدغه

دلسوزان امت اسلامی در این روزگار، پر بحران و هنگامه تقلا ی جریان های تکفیری و وابسته، این باشد که لوازم تقویت و شکوفایی وحدت اسلامی در میان مسلمانان چیست و برای تحقق آن، چه راهکار هایی را باید به کار برد؟ به همین منظور با سه تن از فعالان عرصه تقرب مذاهب اسلامی و کوشندگان مسیر مقدس وحدت، در باره این موضوع گفت وگو کردیم؛ دکتر محمد علی آذر شب، استاد دانشگاه تهران و فعال بر جسته تقریبی، حجت الاسلام احمد مبلغی، عضو مجلس خبرگان رهبری و رئیس اسبق دانشگاه مذاهب اسلامی و حجت الاسلام دکتر مهدی فرمانیان، استاد دانشگاه مذاهب اسلامی و رئیس معاون پژوهشی اسبق این دانشگاه. آن چه در پی می آید حاصل گفت وگوی خراسان با این صاحب نظران است.

دشمن مشترک را بشناسید

حجت الاسلام دکتر مهدی فرمانیان
استاد دانشگاه ادیان و مذاهب

به اعتقاد من در بررسی لوازم تقویت وحدت اسلامی، چهار مسئله قابل طرح است. نخستین و مهم ترین مسئله که متأسفانه در جهان اسلام کمتر به آن توجه می شود، این است که پیروان مذاهب، یکدیگر را مسلمان بدانند. معضل امروز ما در جهان اسلام این است که وقتی بحثی میان دو گروه پیش می آید، خیلی سریع یکدیگر را منمهم به کفر یا بدعت گذاری می کنند و بعد این

رویه را، اسباب تکفیر یکدیگر قرار می دهند. این رویکرد، متأسفانه هم در میان برخی از شیعیان وجود دارد و هم در میان بعضی از اهل سنت. در این چند ساله هم، با ظهور گروه هایی مانند داعش، به این رفتار به شدت دامن زده شده است. تنها راهکار حل این معضل، ارتباط و تعامل میان مذاهب اسلامی است، آن هم ارتباطی بدون تعارف؛ این که بیاییم واقعاً با هدف رفع مشکل وارد بحث شویم و اثبات کنیم که چنین رویه ای اشتباه است. معذور دانستن را باید دومین لازمه تقویت وحدت اسلامی بدانیم؛ این که معتقد باشیم هر شخصی، از هر مذهبی به دنبال یافتن حق است؛ اما نتوانسته آن را پیدا کند، مسیری اشتباه طی کرده است یا عذرش می تواند این باشد که راه را درست پیدا نکرده است. این عذر را باید بپذیریم. باور کنید که معذور دانستن، خیلی موانع را در مسیر تحقق وحدت اسلامی بر می دارد؛ اما متأسفانه برخی حاضر به قبول عذر نیستند، نمی پذیرند و در نتیجه با طرف مقابل به تندی بر خور می کنند و سعه صدر ندارند. راه حل عبور از این مسئله هم، تبیین درست بحث ضوابط و موانع تکفیر است. این یکی از معضلات امروز ما در جهان اسلام است که اصلاً موانع تکفیر برای برخی از آقایانی که اتفاقاً ماطالعانی در علوم دینی دارند، شناخته شده نیست. سومین لازمه تقویت وحدت اسلامی، شناخت است. این که ما شخصی را مسلمان نمی دانیم یا معذور نمی پذیریم، خیلی وقت ها ریشه در شناختن طرف مقابل دارد. اطلاعات پیروان مذاهب اسلامی از یکدیگر کم است و این مسئله، معضل نبود شناخت را به وجود می آورد و باید با هدف رفع آن کوشید. باید راجع به یکدیگر حُسن ظن داشته باشیم تا بتوانیم شناخت مناسبی از هم پیدا کنیم. چهارمین لازمه تقویت وحدت اسلامی، شناسایی دشمنان مشترک است. متأسفانه برخی دشمنان اصلی، اسلام را را می کنند و به سراغ پیروان دیگر مذاهب اسلامی می روند. این هم در میان اهل سنت وجود دارد و هم در میان شیعیان و متأسفانه، در حالی که دشمنی مانند رژیم صهیونیستی وجود دارد، برخی در پی دشمن تراشی در میان امت اسلامی هستند. این مسئله ای است که باید با افزایش بصیرت، به دنبال حل آن بود. مسلمانان باید دشمن مشترک را بشناسند و همه با هم، در مقابل آن ایستادگی کنند.

وحدت یک حکم شرعی است

حجت الاسلام احمد مبلغی
عضو مجلس خبرگان رهبری

ابتدا باید بپذیریم که وحدت یک حکم شرعی است؛ یعنی از منظر شرعی، لازم و واجب است که برای کسب آن تلاش کنیم. اگر کسی وحدت را اساساً از مقوله حکم شرعی بیرون بیاورد و سطح آن را به یک سیاست راهبردی یا حتی نازل تر از آن، به یک تاکتیک تقلیل دهد، اساساً ضرورت آن را انکار کرده و وحدت را تنها به صورت مقطعی و در راستای منافع زمانی و مکانی در نظر گرفته است. البته منظور این نیست که بگوییم برای دستیابی به وحدت، نیاز به راهبرد و تاکتیک نداریم، نه! بحث این است که آیا ما وحدت را هدف می دانیم یا راهبرد؟ تلقی کسی که وحدت را راهبردی می داند این است که خب، چون راهبرد ماست، تابعیت زمانی دارد؛ گاهی لازم است آن را داشته باشیم و گاهی لازم نیست و به دیگر سخن، این حکم شرعی نیست که ثابت و بدون تغییر در هر زمانی، به عنوان یک واجب به آن توجه شود. این رویکرد، البته به دور از صواب است؛ از حیث نظری، وحدت یک هدف است، یک واجب شرعی است، این را قرآن به ما می گوید. به همین دلیل، عواملی که به آن منتهی می شود نیز، و جوب شرعی پیدا می کند و آن چه سد راه آن می شود و بر آتش تفرقه می دمد، حرام است. از منظر دیگر هم می توان به این مسئله نگریست؛ ببینید اسلام خواهان تشکیل جامعه و امت اسلامی است؛ جامعه نیز، بدون وحدت امکان وجود پیدا نمی کند. با توجه به وجوب تشکیل امت اسلامی، آن چه را در مسیر ایجاد آن مانع تراشی می کند، باید حرام فرض کرد. بنابر این مهم ترین لازمه تقویت و ایجاد وحدت اسلامی آن است که آن را یک حکم شرعی و واجب بدانیم، آن را یک هدف فرض کنیم و نه راهبرد. حال، بعد از این مقدمه، باید برای تحقق آن هدف، راهبردها و تاکتیک های لازم را تعریف کرد. این جاست که باید به مقتضیات زمان اندیشید و بر اساس آن ها به تدارک راهبرد و تاکتیک پرداخت. مثلاً شما در جامعه اسلامی با مسئله شناخت نداشتن از مذاهب اسلامی روبه ر و هستید؛ شیعیان شناختی از اهل سنت ندارند و اهل سنت هم شیعیان را نمی شناسند؛ در این حالت، راهبرداصلی شما می تواند تمرکز بیشتر بر مشترکات باشد و از این فضا برای تحکیم وحدت استفاده کنید. این راهبردها بر اساس شرایط، متنوع و متفاوت است؛ می تواند فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی باشد. باید بر این نکته هم تأکید کرد و به آن توجه کرد که ما در مسیر تحقق وحدت اسلامی، به گاه به شعار اکتفا کرده و نگوئید «ایم اولاً جایگاه فقهی وحدت را تبیین کنیم و ثانیاً، به دنبال راهبردهای به روز برای پیشرفت در این مسیر باشیم.

پیشگامان وحدت؛ از قم تا قاهره

در نامه ای به شیخ محمود شلتوت، به طرح این مسئله پرداخته بودند. شیخ شلتوت در پاسخ به آنان اعلام کرد: «مذهب جعفری معروف به مذهب امامی اثنا عشری، مذهبی است که شرعاً پیروی از آن مانند پیروی از مذاهب اهل سنت، جایز و سزاوار است. مسلمانان این مطلب را بدانند و از عصیت و طرفداری های بی جا و بدون حق و حمایت از مذهب معینی خودداری کنند.» نتیجه صدور این فتوای تاریخی، گسترش تفکر تقریبی در جهان اسلام بود. آیت ا... العظمی بروجردی، برای پاسداشت رویکرد تقریبی شیخ الازهر، آیت ا... میرزا خلیل کمره ای را به همراه آیت ا... سید محمود طالقانی و گروهی از روحانیون، به قاهره فرستاد تا از شیخ محمود شلتوت، مفتی اعظم و رئیس وقت دانشگاه الازهر به خاطر این فتوای تاریخی تشکر کنند. به این ترتیب، باب مرادوات تقریبی میان قم و قاهره گشوده شد؛ مرادواتی که بر کات فراوانی به دنبال داشت.

نوائیان – مرحوم آیت ا... العظمی سید محمد حسین طباطبایی بروجردی، یکی از پیشگامان وتأثیر گذاران عرصه وحدت اسلامی بود. در روزگاری که مانند امروز، وحدت امت اسلامی، در ذهن برخی از اندیشمندان جهان اسلام، امری دست نیافتنی تلقی می شد، پایمردی این مرجع بزرگ شیعه و تشریک مساعی تعدادی از نخبگان روشن ضمیر و علمای آینده نگر اهل سنت، مانند شیخ محمود شلتوت، فصلی نوین را در عرصه تقرب مذاهب اسلامی رقم زد. فتوایی که همه چیز را تغییر داد؛ بعضی از مسلمانان چنین می اندیشند که برای صحیح بودن عبادت، حتماً باید به یکی از مذاهب چهار گانه معروف عمل کنند و پیروی از فقه مذهب شیعه امامیه جایز نیست. آیا شما با این رای به طور کلی موافقت دارید و تقلید از مذهب شیعه امامیه را جایز نمی شمارید؟ این پرسشی بود که صدور فتوایی تاریخی را در پی داشت. تعدادی از پیروان مذاهب اهل سنت

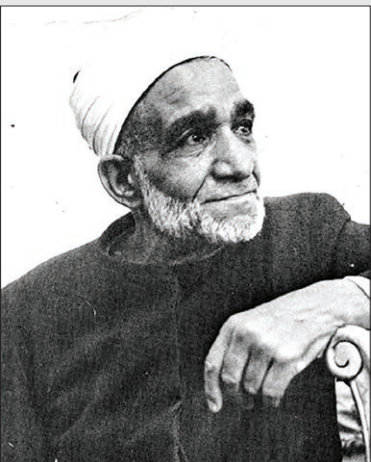
به احیای امت اسلامی نیاز داریم

دکتر محمد علی آذر شب
استاد دانشگاه تهران

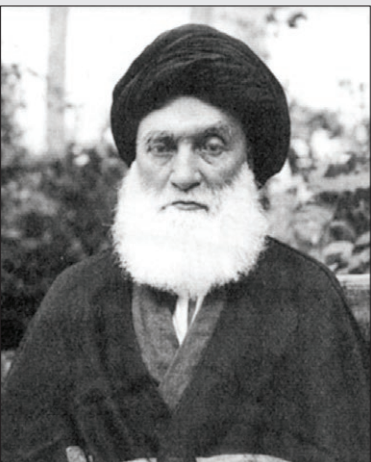

مهم ترین و در رأس لوازم تقویت و بلکه ایجاد وحدت اسلامی، احیای امت اسلامی است. مشکلی که ما امروز با آن روبه ر و هستیم، کم توجهی به این مسئله است. می دانید که در تاریخ معاصر جهان اسلام، کسانی بوده اند که به احیای بر خاستند و به دنبال احیای امت اسلامی بودند؛ نمونه قابل ارائه آن، مرحوم امام خمینی (ره)، شهید مطهری و رهبر انقلاب هستند که گفتن آن ها،

قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، سمت و سوی احیاگرانه داشت و دارد. وقتی جسم زنده باشد، بین اعضا ارتباط ارگانیک برقرار می شود و خواه ناخواه راجع به وضعیت یکدیگر، حساس می شوند. مسلمانان همه اعضای یک پیکرند و آن، امت اسلامی است. رسول خدا (ص) فرمود: «المؤمنون کالجسد الواحد»؛ مؤمنان مانند یک پیکرند؛ اگر عضوی از آن ها دچار عارضه ای شود، بقیه اعضا به تب و تاب می افتند. بنابر این زمانی که پیکر امت اسلامی زنده است، حتی است و حیات دارد، وحدت اسلامی رقم می خورد. غیر از این باشد، این اعضا خبری از یکدیگر ندارند یا اگر هم داشته باشند، به مشکلات دیگران، واکنشی نشان نمی دهند. اما این احیای امت اسلامی که در باره اش گفتیم، ملزوماتی هم دارد؛ سالیلی لازم است که این پیکر زنده شود. مهم ترین این ملزومات، داشتن آرمان قوی است؛ آرمانی که همه جامعه را به سوی خود بخواند، همه به سوی آن بروند. آرمان حقیقی و بزرگ امت اسلامی یا به تعبیر شهید سید محمد باقر صدر، «مثّل الأعلى الحق»، رسیدن به رضای الهی و توحید است. ماهر چه این آرمان را در جامعه تقویت کنیم، یعنی رابطه انسان و جامعه انسانی را با خدا بیشتر کنیم، به سمت وحدت سوق بیشتری پیدا می کنیم. منظورم تقویت رابطه از طریق ایمان تئوریک یا عقلی به خدائیت، این جابحث ایمان علمی مطرح است. از لوازم دیگری که می توانم به آن اشاره کنم، عزت است؛ آدم ذلیل را باید مرده فرض کرد. هر چه در جامعه در جه عزت قوی تر باشد، آن جامعه زنده تر است. به همین دلیل داعیان وحدت اسلامی به دنبال تقویت عزت در جامعه می روند. این مسئله سفارش دین ماست. ابا عبد ا... (ع) را ببینید؛ اگر بخواهیم کل قیام آن حضرت را در یک جمله خلاصه کنیم، می گوییم: «هیئات ممّا اذله». امام حسین (ع) به واقع یک احیاگر است. نکته دیگری که به نظر می رسد باید آن را از لوازم تقویت وحدت اسلامی بدانیم، داشتن قدرت استماع است؛ این که عادت کنیم در ست بشنویم. ما عادت داریم که بیشتر حرف بزنیم؛ ماشاء ا... قدرت گفتاری خوبی داریم، اما شنونده های خوبی نیستیم. علت آن هم طاغوت نفس است و باید با غلبه بر آن، قدرت شنیدن را بالا برد تا بتوان عرصه را برای تفاهم و نز دیکی بیشتر باز کرد و شرایط را برای تحقق وحدت اسلامی به وجود آورد.

در بعضی مواقع، فتاوای علمای عامه را بیان می کرد می فرمود، مسیر تاریخ فقه اسلامی با مطالعه در فتاوی علمای عامه روشن تر می شود. به همین منظور، حاج شیخ محمد تقی قمی را به عنوان نماینده خود در مصر انتخاب کرد و خود به عنوان یک عالم شیعی، در مرکز علمای اهل سنت مصر با رؤسای الازهر ارتباط داشت و نامه ها مبادله می کرد.

روایات اهل سنت نیز نقل شود تا ضمن آشنایی طلاب ما، برادران سنی هم آگاه شوند که چه تعداد حدیث از طریق ائمه ما و آن ها نقل شده است و این گامی عملی برای تقرب مذاهب اسلامی بود. زنده یاد استاد علی دوانی در کتاب «خاطرات فلسفی» می نویسد: آیت ا... بروجردی از تأسیس و توسعه دارالتقرب حمایت کرد. ایشان در درس خارج فقه خود